

«Оқ олтин», чинакам олтин!..

(ЭТЮД).

Пахтазорлар яшнаб кетган. Олти миллион тонналик «оқ олтин» хирмонини бунёд этиш учун ҳақимиз филокорона меҳнат қилмоқда. Бу азият дурдонани қайла қилиб азамат бободоҳқонларимиз пешона тери, қалб кўри билан яратган.

Пахтали нима учун «оқ олтин» деймиз? «Оқ олтин» бир сўз билан чинакам олтин десак аринди. Хўш, пахта нима?

Пахта — саноатнинг муҳим хом ашёси. Пахта олиш учун етиштирилган экин — гўза ҳам кўпича пахта деб аталади. Бу дунёда таёрланган баёбах хом ашёдан ўзбекистон территориясида бундан иккинчи йил илгари ҳам ташиқ этилади. Пахта ин ягирланган, газла-

ма тўқилган. Масалан, 100 килограмм чигитли пахтадан 34—35 килограмм тола, 55—57 килограмм чигит, 5—12 килограмм лент чигити. Бир килограмм толадан 5 метр маю ёни 140 галтак ип ишлаб чиқарилади. Пахта толасидан узунлиги, пилганлиги даражаси, пишқинлиги, интиқлиги ва эластиклиги унинг муҳим кўрсаткичидир.

Пахта толаси қандай гўза навидан олинганига ҳамда интиқлигига қараб, ўрта толади ва интиқ толади хиллари бўлилади.

Хар йили бутун дунёда тайёрланган барча тўқимачилик толасининг қариб ярмини пахта толаси ташкил этади. Пахта энг арзон ва кенг тарқалган хом ашёдир. Ундан газлама, трикотаж, техник тўқималар — корд, транс-портёр ленталар, тасмалар ва бошқа (ҳар жи 50га яқин) ҳар хил буюмлар тайёрланади.

Чигитнинг ўзидан тола 24—29 процент мой олиниб, ундан 45 дан ортиқ маҳсулот, яъни пахта мойи шелуха ва бир қанча қундалик ҳаётга керак нарсалар олинади.

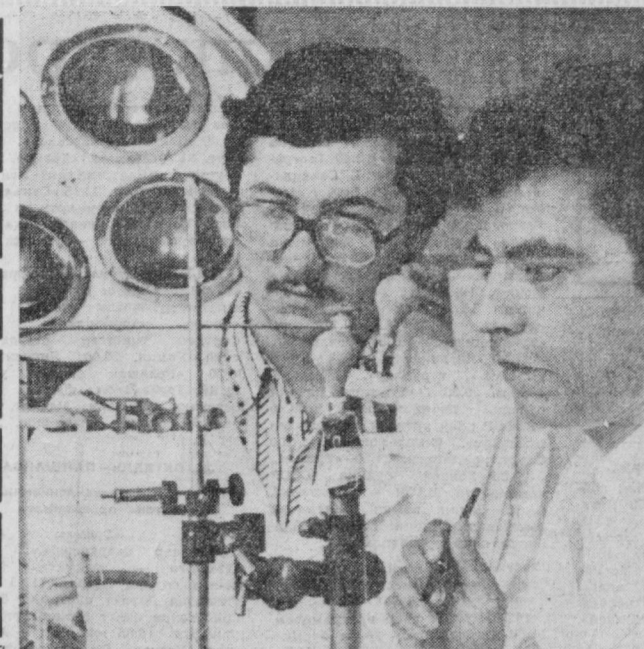
Гўза барги, пояси ва пўстлогидан 100 дан ортиқ, пахта толасидан 50 га яқин, чигитдан 45 дан ортиқ маҳсулот тайёрланади. Пахта маҳсулотлари пахта саноатининг кўпгина тармоқлари (тўқимачилик, авиацлия, химия, автомобиль ва бошқа)да фойдаланилади.

Дехқончиликнинг қадимий тармоғи — пахта Хиндустон, Хитой, Эрон, Перу ва Мексикада милоддан аввал ҳам етиштирилган. Ўрта Осиё республикалари, жумладан Ўзбекистон ҳам бой пахта тарихига эгадир.

Пахта рангига қараб сорт ва классларга бўлинади. Хива ва Фарғона пахтаси дунёда энг яхши пахта сортларига тенгашган. Фарғона пахтаси барқарор сифатли ҳисобланиб, бошқа сортлар шунга қараб баҳоланган.

Ўзбекистонда интиқ толади пахта, асосан, Сурхондарё, Қашқадарё, Бухоро областларида етиштирилади. Дёбромис дунёда энг яхши пахтакор ўлка. Дунёда етиштириладиган пахтанинг 15,3 процентини Ўзбекистон бермоқда. Хозирги кунда пахта етиштириш деярли тўлиқ механизациялаштирилганлиги натижасида меҳнат сарфи ва пахта таннарихи анча камайди. Олимларнинг ишлари асосида бир неча хил пахта навлари яратилиб, улар алмашиб экилмоқда. Булардан Солиқ, Миррахмедов яратган виладга чинакам «Тошкент» навлари юқори кўрсаткич бермоқда.

СССРда, жумладан, Ўзбекистонда пахтанинг ривожланиши қишлоқ меҳнатқилларини иттиҳодга қўриштириш тартибига асосланганлиги билан, пахтакор хўжалиқлар иқтисодий жиҳатдан мустақамлан-

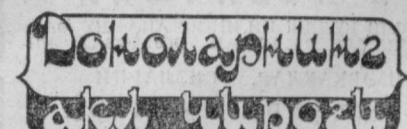

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг полимерлар химияси ва физикаси институтининг лабораторияларида кўплаб илмий тадқиқот ишлари олиб бориладиган. Суратда: медицина фанлари доктори Х. Алиев ва илмий илмий ходим Р. Мусин филология лабораториясида синтетик полимерларнинг ҳайвонлар организмига таъсири масаласини ўрганишмоқда. В. Сиротининг фотоси.

ТОШКЕНТ ТИЛ БИЛИМЛАР БЮРОСИ
ХАТАЛГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ
Ш. МҲМИНОВ: Ушбу Ватан урушининг учинчи гуруҳи янавландиман. Заводда ишлашмай. Яқинда қарлик пенсиясига чиқаман. Менга қанча миқдорда пенсия таъинланиши мумкин?
Жавоб: Сизга қанча миқдорда пенсия таъинлаш масаласини ўзингиз истиқомат қилиб турган район социал таъминот бўлими билан ўз муносабатингизни масхалат берамиз. Бўлим ходимлари махсус низомадаги асосий қанча пенсия таъинланиши мумкинлигини айтиб беришади.
Н. РОЗИКОВ: Менга иқидий отпускар қилмакда ва қанча мудатда берилиши ҳақида маълумот берсангиз.
Жавоб: Иш ҳақи таъинланган иқидий отпускар — белгиланган тартибда напир лавига киритилган дарсқилар ва ўқув қўлланмалари қўл бамалари устиди ишлашни тугаллаш учун берилиши мумкин. Олий ўқув юрти кенгашининг таъясига қўра ректор олий ўқув юртининг қўлимларига бўлган авторларга асосан қанча маоши сақланган ҳолда 3 ойгача мудат билан иқидий отпускар бериши керак. Иқидий отпускар тугаган, автор олий ўқув юрти қўра шига дарсқил ени ўқув қўлланма қўлланмасидан иборат. Ҳисобот топшириши лозим.
Иш ҳақи сақланган ҳолда 3 ойгача мудат иқидий отпускар СССР Олий ва ўрта махсус таълим министри томонидан таъясиланган, марказий напир етлар томонидан чоп этилган ва авторлари кўра кўра қўлланган дарсқилар рўқна киритилган дарсқиларнинг авторларига қўл ема устиди ишлашни ниҳоясига етказиш учун иш жоидан берилади. Иқидий отпускар тугаши билан автор белгиланган ҳажмида қўл еман топширганлиги ҳақида напир етган олган сарқилари иш жоинга топширади.
Фан кандидат илмий даражаси устиди ишлашни тугаллаш учун олий ўқув юртининг қўлимларига бўлган авторларга асосан қанча маоши сақланган ҳолда 3 ойгача мудат билан иқидий отпускар берилиши мумкин. Олий ўқув юрти ва илмий таъминот бўлими билан иқидий отпускар тугаши билан автор белгиланган ҳажмида қўл еман топширганлиги ҳақида напир етган олган сарқилари иш жоинга топширади.

Шанба оқшоми

ҲИҚМАТ ГУЛЛАРИ

▲ Луқмони ҳақим айтди:
— Оғир тошларни жонидан кўчирдим, вазмин темирларни ҳар ёнга сурдим, аммо оғирлик қарадан оғирроқ нарсани кўрмадим. Барча лаззатли нарсаларни еб кўрдим, аммо лаззатга саломатликдан кўра лаззатирроқ нарсани кўрмадим.
Ушундан кейин бирла бўлсанг тандуруст, ўзганис дунёда кутмоқ надуруст.
▲ Айтдилар:
— Ғайрати кам, иродаси суст бўлган кишиларни алдайди.
— Бир шенр айтди:
— Адбоб биан бизни жалб етдинг ишга. Ваздан унмоқ кўн қанб ҳислат!

УМРИН ҲАЙТИРУВЧИ ТҮРТ НАРСА БЭННДА

Тўртта нарса бор, умр андин анёд, Бул насақатни эшити, айла ёл! Тингламоқ аввал гўзал овозни, Айламоқ ҳамдан пари танозини. Сунг яна мод бўлса-ю, жонинг омон, Ушбулардан ошғай умринг ҳар замон.
▲ Айтдилар:
— Бахиллик инсон қадру-қийматини камайтиради, кишининг ризқу-рўзини озайтиради.
▲ НАЗМ:
Кимки доми молу-ҳолни ўйлагай, Еттигу, ширни теомдан сўйлагай. Кимки доим нилас олтун-қушун, Бошқа кўлафат йиғиш унга юзүш. Молу-дўбдир кишининг душман, Оташдан бир кун қийғай тани.
▲ Исхандардан:
— Дунё шодлиги нимада? — деб сўрашди.
— Топган ҳалол ризқинга рози бўлиб яшашда! — деб жавоб берди у.
— Дунё ғам нимада? — деб сўрашди яна ундан.
— Оққулида! — деб жавоб берди у.
▲ Абду Аббос Аҳмад Ибн Морвон оққу: Иш ҳақида қандай ахши айтган:
Оққуға назар сол, дунёни йиғиб, Ҳақ одам учун қолдирар поноч. Оғви итга ҳушар, оғви тўтса ҳам, Ҳақ еломас, ўза ер тақдор.
▲ Айтдилар:
— Фақилат наслу-насаб ёки бойлик билан эмас, балки одоб билан топлади.
— Сукротдан:
— Адабни билан адабсизнинг ўртасиди фарқ қандай? — деб сўрашди.
— Ғапирданнинг ҳайвон билан тапирмайдиган ҳайвон ўртасиди фарқ қандай? — деб жавоб берди Сукрот.
▲ Бир араб Хикма ибн Хинтобадан пул сўраган эди, у беш юз динар чиқариб берди. Араб пулини олиб, йиғлашга тушди.
— Нега йиғлашсан, керагидан оз бердимми? — деб сўради Хикма.
— Йўқ, сенга ҳушгаган одамларни нега ер ютар экан, деб йиғлашсан! — деди араб.
▲ Маовий ибн Қарра айтди:
— Одамларнинг энг афзал ижрати лок ва гийбати йўқ бўлганларидир.
▲ Бир кун Ар-Робийга:
— Биз бирор кимсани аёнлаганингни кўрмадик! — дейишди.
У аса:
— Одамларни ёмонлаш учун нафсимга ҳеч қачон энг бермадим. — деди.
▲ Гийбат қилувнига гийбат сўзларини айтиш ҳаром бўлгани қабил, уш ошнгувнига ҳам ҳаромдир. Гийбатни эшитишга одам гийбат қилувни гийбатдан қайтариши керак. Агар гийбатдан кўрсак, қабил билан унинг сўзларини яқин қилиб ўтириши ва бундай ҳасмуқ бадан тезроқ қошиб қолшига уриниши лозим.
М. ҲАСАНОВ тайёрлаган.

ЎЗ ХОҲИШИ БИЛАН

Кадрлар бўлимининг бошлиғи трест Бошқарувчисига деди:
— Василий Павлович, бундан ташқари сизнинг эътиборингизни, ҳалигдай, Шербаковга қаратмоқчиман. Назаримда у қандайдир хавфлироқ одамга ўхшайди. Уни тез-тез судга қақчириб туришди. Ҳалигдай, бу тўғрида менда анжқ дедиллар бор.
— Нима сабабдан уни суд қилишгаптикин?
— Василий Павлович, ҳалигдай, нима сабабдан билгани билмаман. У, айтишимча, одамларни бекорга суд қилишмасан керак. Келинг, шунинг учун судданган ва ишни терговга тушган одамлар билан номини мизга доғ туширмайлик.
— Уни нима қилсак бўларкин?
— Ҳалигдай, ишдан ҳайдаб юборишга тўғри келади. Лекин бундай олиб қараганда, ишдан ҳайдашнинг биронта ҳам бандига тўғри келмади. Ходим сифатида ахши, интизомли, сизга айтсам.
— Айтсам, айтсам... дедерасимиз! Ҳеч нарсига тушуна олмаганим. Нахоти иложи бўлмасе! Ахир, қилиб бўлмайди-ган иш йўқку. Менга қараган, топдими иложини: ўз хоҳишига кўра бўлатиб юборамиз, у билан ўзим галлашаман. Менга қақчиртиб юборинг.
— Орадан икки-уч минут ўтар-ўтмас, Шербаков бошқарувчининг кабинетига кириб келди.
— Селом, ўртоқ Шербаков, — дед мулойимлик билан кутиб олди бошқарувчи. Яхшимсиз, қани ўтиринг. Хўш, ишлар қандай?
— Янги квартал учун сметани тайёрлаб қўйганим. — Жуда ахши! Жуда ахши! Умуман сиз ажойибсиз-да. Қани энди шунақа ҳодимлардан кўн бўлса. Ана шунинг учун ҳам сизни қақчирдим-да. Эртага нечанчи число?
— Кўйсангизми, ўртоқ Шербаков, бундан ташқари бюрократчиликнинг нима кераги бор. «Буйруқ», «Емонлик қилиб қўйган бўлсам бўшатиб юбораверингиз». Мен бунданги расмийчилик-га, ана энди ўзингизга келдингиз. Шунга бундан бери айтганим бўлмасимди. Икки эвди одем дарқал ўзаро тил топишди. Сиз нилс қолмансиз. Мен сизни бошқа трестга таъяс этман. Ажойиб характеристика берман. Мен кўрсатди. Врачлар маэкур қолатин чукур ўргандилар. Бундай гапри буюмини унатиб, ундан уч метр нарига узок-узокмасидан асбоб Каттиг сигнал берди.
ТҮРТ БУЙРАК БИЛАН
Венедаги банклардан бирода ўз киматдошлари қатори 33 ешли Гала Вейлягин ҳам медицина кўригидан ўтди. Рентген Галенинг тўрт буйракка эга эканлигини

Шажримиздаги хореографик билим юртида ёш санъаткорлар ўқишади. Улар балет сирларини ўрганишади.
СУРАТДА: юқори курс ўнучилари машғулот ўтатишмоқда.
М. Нуридинов фотоси.

ОЛМАОТА. Қозғистон расмилари, ҳайкалталарлари ва мўраёлари ўз ишларини СССР ҳалқларининг Улуғ Ватан уруши йилларидаги ҳақимас дустлиги ва жасоратига бағишламоқда. Ҳайкалталар Шинтор Андрющенко, Мельморлар Марат Сейдалини, Юрий Шолье ва Олег Нирифоров яқинда ўзларининг янги ишларини тугалладилар. Бу едорлик «Улуғ Ватан уруши йилларида ҳалқ билан Шарқий Қозғистон янчиларига» деб аталади. Едорлик гранит ва металлдан Усть-Каменогорск шаҳрида бунёд этилади.
СУРАТДА: лойиҳа муаллифлари ҳайкалтарош В. Андрющенко ва мўрмо И. Сейдалини. Г. Попов фотоси. ТАСС фотохроникаси.

ЎЗ ХОҲИШИ БИЛАН

— Игирманни, Василий Павлович, — Вект ҳам ериллаб ўтиб кетпти. Игирманни ҳам бўпти. Хўш, азиим, ана шу игирманни числодан бошлаб трестимиздан ўз хоҳишингизга бинаван бўшатишгиз ҳақида арза езинг.
— Тушунмапман. Нима сабабдан?
— Анрим фикрлар бор. Лекин биз сизни бўшатишга, яъни ишдан олиб, ҳайдамайлик. Сиз ўз хоҳишингиз бўйича бўшатишга.
— Сизнинг хоҳишингиз бўйича бўлса керак!
— Йўқ. Ўзингизнинг истагингиз билан.
— Ахир менда ана шу хоҳиш йўқ.
— Бекор гап. Баъзан худди шу хоҳишмизни ўзимиз сезмай ҳам қоламиз. Энди ўзингизда ана шу хоҳиш пайдо бўлиб қолди, деб фараз қилинг.
— Сира ақлим бовар қилмапти. Йўқ, Василий Павлович, мен бундан энди мен ўз хоҳишим билан янги иш қилишим керак экан!
— Э ҳа, бу бошқа

ушунга қаршман. Биз ўртасидаги дустларча галлашамиз. Мен едди-бўлсам нега энди ишдан бўшатишга? — Мен-а? Сизни-а? Ишдан бўшатишман! Ким айтди? Ахир ўз иттирингиз билан кет-айсиз-ку.
— Сира ҳамда.
— Жуда қайсар экансиз. Дароқе, ўртоқ Шербаков, бу йил отпускарга чикдингизми?
— Йўқ ҳали.
— Жуда соз. Сизга Цхалтубога бориб дам олиб келишингиз учун йўлнамма берамиз. У ерининг ажойиблигини, об-хавосини асти қўра берсиз. Кор билан қопланган банд тег ертдан қўрашнинг чиқиниши мириқиб томоша қиласиз. Жуда ҳам қиройли манзара ҳосил бўлади. Бироз шоқридан ҳам тебаран бор. Мана қозоқ-қалам, езинг.
— Езмайман. Бўшатеверинг.
— Барака тоғур, нима учун мен сизни бундан қанман? Ҳечам-да. Бирорта ҳам айбингиз йўқ. Агар биронта емонлик қилиб қўйган бўлганингизда сиз билан шунча вақт ади-бади айтишим ўтирмасдим.
— Василий Павлович, мени тушунинг ахир, мен соғлом ва бинойидек одамман. Нима учун энди мен ўз хоҳишим билан янги иш қилишим керак экан!
— Э ҳа, бу бошқа

знен етказмай териб берилади.
«Бадан М—З»ни 6 иници бошқарса ҳам, у 100—120 теримини илнин бир ўзи бақара олади.
«ТЕПЛОВИЗОР» Шундай деб атадувачи асбоб билан устк

КҮҲНА ШАҲАР ҲАҚИДА

Серкўеиш ўлкамиз пойтахти Тошкентнинг 2000 йиллик юбилейига барча саноаткорлар ва ҳуқуқчилик ташкилотлари билан биргалликда илмий муассарлар ҳам муносив таъйирилик кўришмоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг «Фан» напирети коллективи юбилей кунларида тарқатиш учун бир қатор нодлар ва йиқинларни китобларни напирга тайёрламоқда. Шундан бери А. Эрнбобов, А. Бурисларнинг «Муҳаммад Солиқ» китобиси ҳам кўпчилик ўқувчиларнинг диққатини тортти.

БИЛАСИЗМИ?

Паришонхотирлар учун
Яқинда фирмаларидан бири ўз буюмларини метро вагонлари, кино заллари, парк ўтириқларида унатиб қолдирадиган кишилар учун бир мушча оригинал қурилмани севдога чиқарди. Бу одатдан ташқари асбоб батарея токи манбаи ҳисобига ишлайди, у икки мушча қил қисман иборат бўлиб, бири портфел, сум-

ДАМ ОЛИШ СОАТИДА

«ПАХТА» КРИПТОГРАММАСИ

Лавз оқшомхон! Республикада шу кунларда пахта йилми-терия авизида. Диққатингизга ҳавола этилаётган криптограммани тўғри қил қилиб, сонларини харфларга тўғри алмаштирсангиз, қундалик шворлардан бирини ўқинсиз.
Сизга ана бир кичикки-на саволини бор эди. Тўғри, бунинг дўстона сўхбатимизга зарривча ҳам алоқаси йўқ. Шақсим ҳаётингизга ерлашавганим учун кичи-расиз. Виласизми, менга сизнинг тез-тез судда бўлишингизни айтишувдич.
— Ҳа, бўлиб тураман.
— Ҳм... шундай дегим... Бу, албатта, меннинг ишим эмас. Лекин нима учунлигини билсан бўладим!
— Узим ҳам билмайман.
— Ие, бу қанеқаси бўлди!
— Тўғриси, бунинг қандай содир бўлганини ўзим ҳам билмайман. Лекин ўтган ойда...
— Утган ойда нима бўлганди?
— Мени ҳаққ маслаҳатчини қилиб сайлаб юборишбди.
— Нима! Э ҳа, ҳали шунақам!.. Бу жуда ахши, жуда соз! Бери бир Цхалтубога бориб келасиз.
— Езмайман.
— Нимани езмайсиз?
— Уз хоҳишим билан ишдан бўшатиш тўғрисидаги арзиман.
— Кераги йўқ. Ким сизни мажбур қилпти? Халиги, смета таъйир деддингизми? Жуда ахши. Мана кўридингизми, икки эвди одем тезда ўзаро тил топидишди.
У ёқ-бу ёқдан дўстона гурунлашдик...
— Тўғриси тили биланми?
— Ҳа... Шундай...
Русчадан
Тошқиб УНАБОВ таржимаси.

9 ОКТЯБРАДАГИ КРОССВОРДИНГ ЖАВОБЛАРИ:

- 1. Монтер. 2. «Хожимурот». 3. Резерфорд. 4. Лентор. 5. Дидро. 6. Метро. 7. Мучал. 8. Артеон. 9. Кесмос. 10. Арстг. 11. Амман. 12. Орпов. 13. Санаторий. 14. Астат. 15. Утлок. 16. Котковски. 17. Обзор. 18. Пресс. 19. Баббит. 20. Рубонк.

Баҳайбат қовонинг бўйи салкам 2 метр келди. Бир қовондан тайёрланган оқатта 120 киши тўйди.
НИКОХ КУНИНИ ЭСЛАБ
Эрхотин бирга 25 7 йиллигини жез тўйи бил ҳаёт кўрса, қумуш деб атаб эвфатлар беришади.
Ректор
Ш.О.УБАЙДУЛЛАЕВ
3 ТОШКЕНТ
16 ОКТЯБРЬ, 1982 й.

